

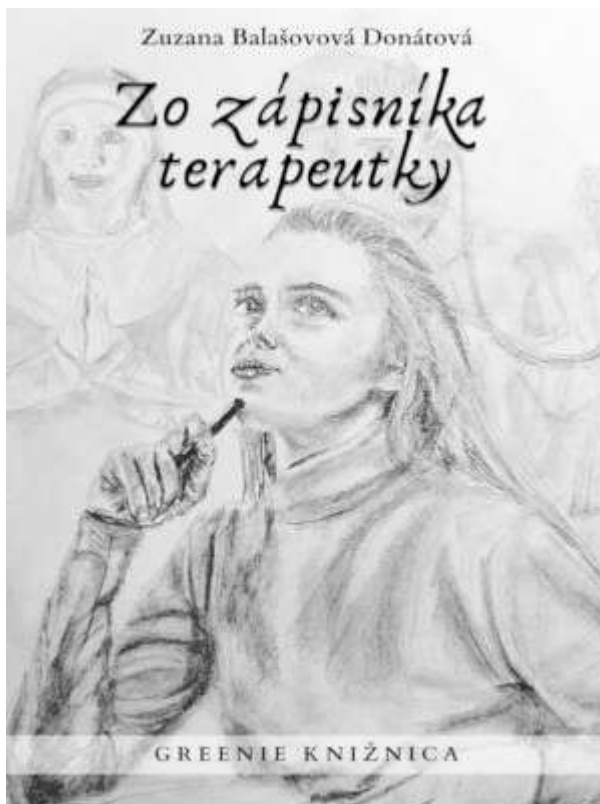
Zo zápisníka terapeutky

Autor	Vydavateľ	Licencia	Vydanie	Autor obálky
Zuzana Balašova Donatova	Greenie knižnica	CC-BY- NC-ND	Prvé (2020)	Radovan Vincze

O knihe

Možno nie jeden z vás zažil na svojom pracovisku, že dôjde k situácii, ktorú nemôžete zmeniť, len sa môžete rozhodnúť. Tak, alebo onak, keď sa odrazu v jeden krásny deň ohlásí, že sa vedenie mení. A tým aj podmienky na pracovisku. Čo urobíte?

Rozhodla som sa písať o skúsenostiach z liečebne pre dlhodobo chorých aj hospicu, v ktorom sme pôsobili ako skvelý tím.

A práca, ktorú sme vykonávali dávala zmysel. Dnes je už každý inde a na inom mieste. Ale spomienky a reálne skúsenosti zostávajú a s tými sa chcem podeliť. Nie, nie je to fikcia, ale realita. Aj keď vieme, že v spoločnosti vo väčšine prípadov je to inak. Ale prečo neukazovať aj tú lepšiu stránku? Nemohlo by to niekde, naozaj ešte raz fungovať?

Nevyslovené slová

...Ležím na mobilných nosidlách a utrmácaný z cesty sanitkou, konečne stojíme. A kde som to? Vidím sympatickú žltú budovu a nádherný zelený park. To je asi nejaký hotel. Určite tu majú len krátku prestávku a mňa povezu do tej nemocnice, čo mi spomínala dcéra. Á zmýlil som sa. Vystupujeme zo sanitky. Tak predsa.

Sme na recepcii. Všimam si stojacich čakajúcich ľudí a do papierov sústredeného recepčného. Začínam pociťovať strach aj úzkosť sa ma zmocňuje. Aha! Mašinka na kávu. Hneď mi je lepšie. Jéj, tam je azda výstavka obrázkov a hačkovaných košíčkov? Aké milé. A je tu čisto a voňavo. Moja úzkosť sa akosi stráca a vytratí sa úplne. Oslovuje ma totiž milá a šarmantná dáma.“

„Dobrý deň, som ambulantná sestrička a prideme za vami aj s pánom doktorom, keď vás ubytujú.“

No, som zvedavý. Aj tak sa bojím po skúsenostiach, ktoré som zažil v nemocnici. Na následky mozgovej porážky nerozprávam. Nevládzem nič povedať o sebe. Nuž, budem dúfať.

Už som na izbe a v „požičanej posteli“ na pár týždňov. Ležia tu so mnou ďalší traja muži. Ej, veru, kdeže sme sa to ocitli chlapci po toľkých, ťažkou robotou oddretých rokoch života?

A je to tu. Prichádza ku mne lekár so sestrou. Vyšetrujú ma a snažia sa so mnou komunikovať. Uvedomujem si záujem o mňa. Je to príjemné. Konečne sa necítim ako balík odložený niekam do kúta. S úsmevom odchádzajú a zaželajú mi príjemný pobyt v liečebni.

O chvíľu vchádzajú dámy v zelenom ošatení. Sú veselé, štebotavé a rozoberajú niečo, čomu nerozumiem, ale sála z nich pozitívna nálada. Vybaľujú mi tašky a nalievajú čaj do pohára. Vtipne ale s úctou sa

prihovárajú k môjmu susedovi, ktorý ako som pochopil „neposlúcha“ a snaží sa dostať von z postele.

Majú to ťažké. Nevieťm či by som zvládol takúto obetavú prácu. Naťahovať sa s ťažkými telami už nevládných mužov. Otáčať ich, prebaľovať, umývať... Zaujímavé. Oni sa usmievajú, dokonca si medzi sebou aj zavtipkujú. Asi to treba. Bez zmyslu pre humor by tá práca bola priam deštrukčná.

Hľa, ide sestrička. V akomsi zaujímavom obleku. Je to rehoľná sestra. Usmeje sa a podáva mi lieky. Nemám ich rád, ale viem že to musí byť. Pýta sa, či mi nie je zima, lebo v izbe máme pootvorené okno. Okrem liekov ju zaujíma, ako sa cítim. To je výborné.

Už je pomaly obed. Aj som vyhladol. Len neviem ako sa najem, lebo sám to nedokážem. Mám trochu trému. Nepoznám to tu. Nevieťm ako to tu funguje.

Pozor! Už niekto ide. Otvárajú sa dvere a na chodbe registrujem dámy v pekných zásterách a fialových blúzkach. Dokonca má jedna z nich aj čapičku vo vlasoch ako v hoteli. Aha, priviezli jedlo. Jedna z nich prichádza k môjmu stolíku, venuje mi pohľad a podáva mi polievku. Vzápätí prichádza ku mne dáma v zelenom a pomáha mi s podaním stravy. Pomaly a pokojne. Mám pocit, že je tu len pre mňa. Snažím sa poponáhľať, lebo viem, že nie som tu sám. Pokojne, aby vám nezabehlo! Usmerňuje ma dáma v zelenom. Už viem že sú to sanitárky, alebo zdravotné asistentky.

Po obede je siesta a moji spolubývajúci odľukujú, občas zavzlykajú a opäť odľukujú.

Podriemkávam, keď tu zrazu, ma vytrhne z môjho leňošenia, optimisticky naladená a rózna dáma, ktorá sa mi predstaví ako rehabilitačná sestra. Tak! A budeme spolu cvičiť, bicyklovať

a pokúsime sa vás postaviť na nohy dobre? Len prekvapene prikyvujem. Koľko má tá energie! Kiežby som mal z nej aspoň kúsok. Pomyslím si.

V popoludňajších hodinách mám návštevu. Dcéra za pomoci sanitárov ma vyproštuje z lôžka a odvážajú ma ako kráľa na nádvorie.

Je krásne. Popijame kávičku z mojej obľúbenej mašinky na kávu a ja sa kochám zeleňou a sviežosťou stromov. Na smútok akosi zabúdam. Prečo? Nuž, akosi zisťujem, že sa tu netreba ničoho báť. Ľudia sa ku mne správajú ako k človeku a nie ako k odhodnenému balíku.

Teším sa na druhý deň. Teším sa na ráno, kedy ma privíta vysoká štíhla pani upratovačka. Vždy po jej odchode z izby mám pocit, akoby vymietla všetko staré a nepotrebné. A nové opäť začína.

Teším sa na sestru, ktorá moje telo vníma ako veľkú mapu, kde opatrne a precízne hľadá tú správnu žilu, aby mohla do nej vpraviť esenciu, ktorá ma údajne drží pri živote. Ale ja viem, že pri živote ma hlavne drží ľudský prístup, na ktorý narážam všade navôkol.

Dnes som akýsi unavený a ubolený. Veľmi precitlivo zvládam každý dotyk na mojom tele. Ako dobre, že sestričky sú citlivé.

Teším sa na vizitu. Pred jej príchodom vládne v našej izbe zvláštne ticho a očakávanie. Všetci sú v bielom, tmavomodrom alebo bledomodrom oblečku, občas sa mihnú aj tí v zelenom, keď podávajú primárovi rukavice, alebo pripravujú pacienta na primársku prehliadku. Lekár v bielom plášti, pravdepodobne šéf sa ma opýta, ako sa mám a či mám bolesti. Neodpovedám. Nemôžem zo seba vytlačiť ani hlások.

„Ak nemáte bolesti, pokývte hlavou,“ vynájde sa. Prikyvujem. Rozumieme si. Podáva mi ruku a odchádzajú. Hneď mi je lepšie. Ten primár vie, ako si uctiť človeka aj keď je už v roly pacienta.

Občas za mnou chodí taká príjemná pani. Vraj tu pôsobí ako dobrovoľníčka. Podáva mi fľašku s vodou, rozpráva mi, ako je vonku. Vraj tu majú v liečebni aj sociálnu miestnosť a keď dlhšie

usedím vo vozíku, pozvú ma tam. O spoločnosť sa okrem socioterapeutky stará aj drobná modrofialová andulka.

Do kostola už nechodím. Nevládzem, som slabý. Som veľmi rád, že ma príde navštíviť kňaz. A možno sa zúčastním v nedeľu sv. omše, ak mi to zdravotný stav dovolí.

Uvedomujem si jednu veľmi dôležitú vec. Viem, že zdravý už nebudem. Som realista a dobre poznám svoje možnosti. Napriek tomu neupadám do skepsy a depresie. Viem, že som sa ocitol na mieste, kde sa cítim stále človekom a nie som sám!

Zovšadiaľ počúvame, ako naše zdravotníctvo pokrivkáva. Ako na pacienta nieto peňazí ani času.

Celú spoločnosť ani zdravotnícky systém zmeniť nemôžeme. Koho môžeme zmeniť, sme len my sami.

Každá jedna pozícia v ktorej sa nachádzame, či už sme upratovačom, pracovníkom kuchyne, údržbárom, sanitárom, sestrou, lekárom, administratívnym pracovníkom, riaditeľom alebo dobrovoľníkom, je nesmierne dôležitá. Každá jedna je významná pre fungovanie zariadenia ako celku. Liečebňa, nemocnica či dom seniorov by bez jednotlivých pozícií, existovať nemohla.

Aj keď nemôžeme pre pacientov urobiť vždy všetko podľa ich očakávaní, jedno urobiť môžeme.

Udržať seba vždy v trpezlivosti a psychickej pohode pri práci s pacientom a snažiť sa mu vyhovieť do tej miery, aby odchádzal od nás s dobrým pocitom a spokojný.

Čakanie

„V liečebniach pre dlhodobo chorých ľudia len ležia, vlastne čakajú na smrť!” Často vyrieknutá veta z úst bežných ľudí. Áno, mohlo by to tak vyzerieť. Ale je to vôbec možné? Aké je čakanie na smrť?

Už sme to niekedy zažili, keď sa o tom vyjadrujeme?

Človek v zariadeniach s dlhodobou starostlivosťou, ktorý je odkázaný na ležanie na lôžku, nečaká na smrť. On stále dýcha, vníma, pociťuje – žije. Otázka znie, ako. Nad tým môžeme pouvažovať.

O Aničke

Na oddelení je akosi rušno, ale predsa sa dostane ku mne informácia o prijatej pacientke.

„Na izbe číslo osem leží pani po prekonaní mozgovej porážky. Nechodí a nerozpráva. Je smutná a celý deň len hľadá na strop. Je možné niečo pre ňu vymyslieť?“ sputuje sa ma izbová lekárka.

Prichádzam do izby číslo osem, kde sú umiestnené štyri posteľe. Všetky sú obsadené staršími ženami vo svojich pyžamách, alebo takzvaných „anjelikoch“. Pristupujem k lôžku, kde leží pani Anna. Má osemdesiatdva rokov a po zhliadnutí jej tváre si uvedomím, že je u nás opakovane.

Avšak predtým ešte chodila za pomoci barle a navštevovala spoločenskú miestnosť. Mala obľúbenú knihu „Povesti spod Sitna“ a vždy si z nej čítavala.

Moment, kedy sa nám stretnú pohľady je plný nostalgie, smútku i radosti zároveň.

Možno by sa rada opýtala: „Pamätáte si na mňa?“ ale už to nebolo možné.

Pani Anna následkom porážky nemôže hovoriť. Rozumie, ale nereaguje slovné. Len pomocou mimiky tvárových svalov a posunkami.

Naše štvoro očí vedia, že sa dohodneme.

Sanitárky pripravujú Aničku do vozíčka a odvážam si ju do spoločenskej miestnosti. V náprsnom vrecku má aj okuliare, akoby vedela, že jej ponúknem činnosť. Za stolom aj s inými pacientami sa cíti rozveselene. Pohľadom koketuje s modrou andulkou, ktorá sa stala neoddeliteľnou súčasťou mojej práce v oblasti socioterapie.

„Spomínate si na andulku Fufi?“ pýtam sa Aničky.

Kýva súhlasne hlavou, usmieva sa a snaží sa jej meno vysloviť. A vtedy to začína. Pravidelné cvičenie slov počas jej prítomnosti v sociálnej miestnosti.

Naše stretnutia sa stávajú milou samozrejmosťou a pani Anička ma vždy víta s radostným úsmevom. Knihy tvoria jej zábavu číslo jeden. Ukazuje mi obrázky miest, ktoré počas života navštívila a dokonca sa jej podarí, síce ťažko ale predsa, vyslovovať slovo jej rodnej dedinky – Dolné Patince.

S neuveriteľnou námahou mi na prstoch ruky vysvetľuje niečo, čomu nerozumiem. Ťažko nachádza slová, alebo len kúsky z nich. Pripomína mi to slovný rébus, ktorý mám vylúštiť. Už to mám! Z jej obce totiž pochádzajú slávne herecké osobnosti ako Štefan Kvietik, Július Pántik, Milan Kňažko a iní.

Chvíle s ňou by som mohla označiť za smutno veselé, ktoré vyžadujú veľa trpezlivosti na oboch stranách. Ale stojí to za to. Na jednej strane pocit pacientky, ktorej pobyt v zariadení nie je nudným a ona nevstupuje do sveta ničoty a apatie, na strane druhej dobrý pocit terapeutky, ktorá zisťuje, že dobre zvolená aktivita má pre pacienta význam.

A tak sa pýtam. Je možné čakať na smrť?

Alebo sa snažíme do poslednej chvíle v živote ešte niečo pekné uvidieť, počuť, alebo vytvoriť? Alebo len rozjímať vo svojom myšlienkovom svete a prehodnocovať o čom náš život bol?

Nuž, posúďte sami.

Ne - plánovaný plán

Predstavím sa a on ma osloví otázkou: „Nie sú tu, prosím vás, niekde noviny?“

Na otázku rada odpovedám, lebo viem, že sa teraz nesústredí na svoju chorobu.

V tejto chvíli nepotrebuje lekára ani sestru, ale mňa, pomyslím si.

„Nielen noviny, ale rôzne knihy a hry vám môžem ponúknuť v spoločenskej miestnosti. Pôjdete so mnou?“ spytujem sa.

Bohdan váha a kontroluje, či má vreckovku vo vrecku pyžama.

„V spoločenskej miestnosti sa môžete stretnúť s inými pacientami aj s krotkou andulkou. Vymyslíme zaujímavú činnosť, ak sa pridáte,“ mierne nahováram.

Bohdan sa rozhodol a odokryl perinu. Posadil sa, ale z postele mu visela iba jedna noha.

Tá druhá siahala len po koleno.

Bez známok rozrušenia mu pomáham nasadnúť do vozíčka.

Kráčame chodbou a jeho zvedavosť je značne nápadná.

V spoločenskej miestnosti už sedia aj iní a medzi nimi taktiež novoprijatý pán Konrád z izby č. 10.

Konrád sedí pokojne s jednou nohou skrátenu po koleno.

Zaujímavé. Obaja sú podobnej postavy a iba s jednou funkčnou nohou.

Navodím trochu atmosféry okorenenej ľahkou hudbou a pozorujem prísediacich.

Bohdan a Konrád sa púšťajú do zaujímavej debaty.

„Vy ste kde pracovali?“ pýta sa Konrád.

„Aj v džungli,“ s úsmevom odpovedá Bohdan.

„A čo sa stalo, stretli ste leva?“ zahľadí sa na okyptenú nohu Bohdana.

„Ale nie, cukrovka,“ odpovedá.

„A vy tú vašu ste kde stratili, vo fabrike?“ vyzvedá na oplátku Bohdan.

„Ale nie, tiež cukrovka,“ uškrňa sa Konrád.

Nevstupujem do ich rozhovoru, len počúvam.

Ich debata o dobrodružnom živote zaujala aj ostatných pacientov v miestnosti.

Každý deň organizujem ich stretávanie počas pobytu v liečebni.

V jedno ráno si všimnem, že Konrád je akýsi smutný.

„Tak čo, dnes idete na program?“ spytujem sa neisto.

„Necítim sa dobre, ale ak tam bude Bohdan, tak idem!“ zavelí a ohmatáva misku s liekmi.

„Už ste ich asi užili, lebo ich tam nemáte,“ usmejem sa.

„Ach, tá pamäť, moment, oblečiem si župan a roztočíme kolesá,“ zahlási.

Zakaždým sa teším na týchto dvoch pánov.

Aj keď sú ťažko chorí, dokázali si vzájomne vytvoriť atmosféru, akoby boli

niekde v kaviarni.

Uplynul jeden rok, čo som im kývala na pozdrav, keď odchádzali k svojim rodinám.

Počas rannej návštevy pacientov na izbách, opäť vítam u nás pána Bohdana.

„Tak, už ste opäť u nás!“ zvitáme sa.

„A je v liečebni aj pán Konrád?“ vyzvedá Bohdan.

„Neviem vám v tejto chvíli povedať, ale zistím to.“

Otváram dvere u vrchnej sestry a tá mi oznamuje, že pána Konráda privezú zajtra, ale nie v dobrom stave.

Rozmýšľam, či informovať vôbec Bohdana o príchode Konráda.

Nerozruší ho takáto správa? Však ani on už nie je v najlepšej forme. Často zaspáva.

Jeho srdce je slabé a zaspí aj počas nedokončenej vety.

Na druhý deň privádzajú sanitkou pána Konráda. Volím takúto stratégiu rozhovoru:

„Vitajte u nás, pán Konrád. Vidím, že ste slabý, ale nemali by ste chuť na návštevu?”

„Akú?” spozornie a jeho oči sa rozjasnia v zašedlej tvári.

„Od včera je u nás aj pán Bohdan. Môžem mu povedať, že ste tu?” položím otázku.

„Ale jasnéééé,” radostne ale ticho zašveholí.

Stávam sa usporiadateľkou ich stretnutí priamo na izbe.

Bohdan sa opiera o madlo postele svojho priateľa a už sú opäť v zážitkoch z džungle.

Liečebňa akoby neexistovala. Aspoň na tú chvíľu, keď trávia čas spolu.

Prešiel týždeň a na oddelení mi oznámili, že pán Konrád nenávratne „odišiel”.

Taký je život, povzdychnem si, ale vzápätí hneď myslím na Bohdana.

Ako mu to povedať? Alebo zaklamať, že už išiel Konrád domov?

Ach nie, to nedokážem. Veď to boli niekedy silní a otrlí chlapi, predsa niečo musia vydržať,

pomyslím si.

Jemne klopem na dvere izby pána Bohdana. Sedí vo svojom vozíčku a hľadá von oknom.

Nie je treba slov, už mu to oznámili.

Posedíme minútku pri jeho lôžku a potom už opäť v spoločenskej miestnosti zaplná priestor svojimi zážitkami.

Všetci ho sústredene počúvame, až kým nezaspí...

Po pekne strávenom víkende si v práci opäť obliekam svoj plášť, pero nastoknem do bočného vrečka, pripnem vizitku s menom...

„Zuzka, dnes nepríde Bohdan do spoločenskej miestnosti. Už vieš?“

privíta ma so slovami vrchná sestra.

„Nie, hádam ne....,“ nedokončím vetu.

„Áno, v nedeľu nad ránom,“ odpovedá sestra.

Myšlienky sa mi krúčia hlavou a slza sa kotúľa po líci.

Niekde som čítala, že náhody neexistujú, len nevedomé zákonitosti.

V liečebni pre dlhodobo chorých sa stretli dvaja muži, aby z nej mohli aj spoločne „odísť“.

Že by to bol niečí plán?

O prasknutej miske

„Zuzka, prijali sme pacienta, ktorý je tak trochu tvrdým orieškom. Odmieta vyjsť zo svojej izby, chce mať pokoj od všetkých,“ informuje ma vrchná sestra na oddelení.

Otváram dvere číslo dvanásť. V posteli leží človek zavalitej postavy zahľadený na bielu stenu.

Predstavím sa.

„Volajte ma Dedo Šimon,“ kamarátsky zašepká.

„Viete, som už starý. Bol som niekedy riaditeľom, ale teraz? Nebaví ma nič, chcem len oddychovať,“ zdôrazňuje.

Ako terapeutka, ktorá motivuje a nepresvedčuje, odchádzam. Uvedomujem si duševné rozpoloženie pána Šimona.

To ale neznamená, že to vzdám, pomyslím si.

Na druhý deň ma lekár informuje, že pán Šimon protestuje, je nevrlý na personál a nechce absolvovať rannú hygienu.

Som v liečebni ešte krátko, a preto činnosť socioterapeutky sa snažím obhájiť, že je pre pacientov potrebná.

Otváram opäť dvere na izbe číslo dvanásť.

Pán Šimon sa na posteli znechutene otočí ku mne chrbtom. Rozumiem jeho hnevu, rozumiem, že sa cíti nedôstojne, rozumiem...

„Dedo Šimon, mohli by ste mi pomôcť?“ A vyberám z tašky rozbitú misku z keramickej hmoty.

„Neviem, čo s tým,“ podotknem.

Spozornie a nasadí si okuliare.

„Možno by som to vedel opraviť, ak máte v klubovni náradie.“

O chvíľu už veziem Dedu Šimona na invalidnom vozíčku do spoločenskej miestnosti.

Rozhliada sa, schytí lepidlo a za jeho asistencie misku dávame dohromady.

Od tejto chvíle sme s Dedom Šimonom kamaráti. Radím sa s ním o mnohých technických záležitostiach, napríklad ako správne zavesiť obrázky v celom areáli liečebne.

Dedo Šimon sa cíti odrazu užitočný. Vie, že vždy, keď pride do Klubovne, niečo vymyslíme. Dokonca sa dal aj na farbenie obrázkov.

Práca ho priviedla opäť k tomu, že sa usmieva na svet.

V jedno dopoludnie maľujeme s pacientami obrázky jesene.

„Ja nebudem maľovať. Celý život som pracovala vo vinohrade, na takéto veci nebol čas,“ dôrazne zahlási drobná babička.

Dedo Šimon pomalým pohybom otrie svoj štetec o misku s vodou.

„Počujte, babka, nekecajte a makajte, alebo sa len pozerajte. Čo máte také dôležité na práci v posteli?“ úškrňa sa.

V jeho hlase bolo cítiť opäť niekdajšieho šéfa, ktorý vedie zamestnancov.

Na ďalší deň sa ako terapeutka zúčastňujem lekárskej vizity, ktorá je pravidelne vo štvrtok.

Vchádzame aj na izbu číslo dvanásť. Na posteli sedí vyrovnané a so šanónom v ruke Dedo Šimon.

„Tak ako sa cítite?“ spytuje sa primár.

S pohľadom bežára odpovedá:

„Výborne, sestričky ma poslúchajú, cvičím a chodím maľovať.“ A rozbaľuje svoj šanón, v ktorom má uložené všetky svoje namaľované obrázky.

Primár s pochopením staršieho muža ich pozorne prezerá.

„Pekné a namaľovali by ste aj sestrám?“

„Jasné, objednávky, prosím, hláste u mojej vedúcej,“ a prstom ukazuje na mňa.

Dedo Šimon namaľoval ešte veľa obrázkov a cítil sa v liečebni dobre.

Myšlienka na odmietanie okolia a jeho vlastný pokoj sa akosi rýchlo vytratila.

Byť užitočným túžime do poslednej chvíle.

Iba kabát

Na oddelení je dnes akosi rušno.

Prijímajú nových pacientov.

Nie je to prvýkrát, čo ma posielajú za nespokojným pacientom.

Zdravotnícky personál má veľa práce, a preto na rôzne mentálne aj duševné rozpoloženie pacientov určili mňa.

Zakaždým je to pre mňa výzva.

Otváram dvere izby číslo šesť. Na posteli sedí štíhly pán, asi šesťdesiatnik. V

situáciách, kedy vstupujem do izby nepríjemných emócií a ťažkej duševnej nepohody, mi pomáha vlastný pokoj.

„No čo, priniesli ste mi ten vešiak?“ opýta sa a jeho pohľad smeruje k taške s oblečením.

„To je nehorázne, prišiel som do moderného zariadenia, kde ani ten posr... vešiak nemajú.“ Pokračuje.

„Boli tu už dve z personálu, ale vešiak nemám,“ nespokojne konštatuje pán.

„A čudujete sa? Ste tu len chvíľu. Okrem vás prišli aj ďalší a sestričky majú veľa práce. Ak je naozaj problémom len vešiak, pôjdem do skrine a donesiem vám svoj.“

Pán spozornie, pozrie sa na mňa a hovorí:

„Som chorý, len pred pár dňami som sa dozvedel, že tu dlho nebudem. Nemám nikoho, len nevlastnú dcéru, ktorej je úplne jedno, kde som.“

Otvára termosku s čajom a pomaly pochlipkáva vlažný čaj.

„Predal som všetko. Prišiel som do tip - top zariadenia a tu nemajú ani vešiak,“ opakuje sa.

O chvíľu prichádzam s obľúbeným predmetom a pán z izby číslo šesť mi podáva krásny kožený kabát.

„Prosím, zaveste mi ho, nech sa nezašpiní. Bol veľmi drahý,“ usmeje sa.

Kabát spokojne visí v skrini a ja zotrvám pri jeho lôžku ešte pár minút.

Rozprávame sa o živote. O jeho krátkosti a rýchlosti, o vtipných aj smutných zážitkoch, o neistote a viere.

Nepříjemné z izby sa vytratilo.

Zostal tam len človek, ktorému z celého života zostal, podľa jeho slov, len ten drahý kožený kabát.

Čo skutočne vlastníme, keď „odchádzame“?

Na veselú nôtu

Aký výraz používajú v hovorovej slovenčine naši puberťáci?

Napríklad v situácii, keď ten jeden zabudol na toho druhého? Údajne ten jeden „osral“ toho druhého a tým pádom sa ten druhý presúva do pozície „osratý.“ Neslušné slovo a ešte neslušnejší jeho význam.

Sedíme s pacientkou na lavičke pod košatým stromom vo vonkajšom areáli liečebne a rozoberáme pomaličky za štebotu vtáčkov zmysel nášho života.

Terapia pod stromom. Aké romantické, pomyslí si.

Po chvíli podopieram zoslabnutú pacientku smerom dovnútra liečebne a lúčime sa so slovami aj nabudúce!

Znie to veľmi nádejne, aj keď obidve vieme, že to tak nemusí byť.

Môj sled myšlienok pretrhne veselý džavot ešte veselšej asistentky.

„Do riaditeľne,“ zašveholí.

Atmosféru spod košatého stromu si odnášam k šéfovi.

Dialóg so šéfom sa nesie bez "ujmy na zdraví" a nič netušiaci odchádzam preč.

„Počkajte, niečo nesiete na chrbte. Aha, aj na krku,“ neisto zvolá šéf.

A je to tu.

Počas príjemne ladeného rozhovoru na lavičke ma zasiahol trus štebotavca. Čiže bola som čo? „Osratá“ na pohovore u šéfa.

Neslušné slovo a jeho význam iný ako v úvode príbehu.

Je lepšie byť človekom, na ktorého sa zabudlo, alebo tým, ktorý bol trusom zasiahnutý a rozveselil riaditeľňu?

Nie je „osratý“ ako osratý...

Príležitosť

Nechala som si sošku anjela z predvianočnej aktivity s pacientmi. Je biely so zlatými vlasmi. Darujem ho pri nejakej zvláštnej príležitosti, pomyslím si a odkladám anjela do poličky.

S pani Danou sme sa zoznámili pri jej lôžku.

Nadväzujeme rozhovor tým, že sa pýtam na jej prácu.

Je asistentkou na súdnom lekárstve. Vyrozprávam jej v minúte svoj zážitok z pitevne, kde som sa niekedy uchádzala o miesto sanitárky po predčasnom odchode zo štúdia medicíny.

„Na všetko si zvyknete“, usmieva sa. Vyžaruje z nej príjemnosť a zvláštna atmosféra zmierenia.

Rozpráva jasne, pokojne o svojej chorobe, ktorá ju už celú zoviera v náručí. Presiakne mňou nevysvetliteľný pocit, že hovoríme naposledy.

„O čom hovoriť v tejto chvíli?“

„O nádeji na uzdravenie?“ prebleskne mi hlavou.

Odchádzam z izby so slovami:

„Všetci sme len na ceste, pani Dana. Nieкто je bližšie a niekoho čas ešte neprišiel“, uvažujem sama nad myšlienkou, ktorá mi ladne vkĺzla do úst.

A vtedy prišiel ten moment.

Rozjasnili sa jej vďakou presiaknuté, vlhké oči a s maskovanou slzou v oku jej podávam anjela.

Tu a teraz prebehla tá plánovaná zvláštna príležitosť.

Príležitosť potešiť človeka vo chvíli, ktorá je slovami ani veršami neopísateľná.

Na druhý deň chodím po oddelení ako zvyčajne a navštevujem izby ležiacich pacientov.

V izbe, kde ležala Pani Dana je čisto, prázdno ale záhadne jasno.

Všetci sú preč.

Len na okne sedí anjel. Krásne biely so zlatými vlasmi.

Motto: Poviem ti to dnes, aby som zajtra neľutoval, že som to neurobil.

Bez masky profesionála

Je to mylná predstava, že v liečebni pre dlhodobu chorých a hospicoch sú len starí ľudia.

Ako sociálna terapeutka navštevujem nových pacientov na izbách, aby som ich oboznámila s možnosťou využitia spoločenskej miestnosti, v ktorej sú knižky, farby, papagáj Fufi a dobrá nálada.

Otváram dvere na izbe číslo jeden.

Privítam relatívne mladšiu pani, ako som zvyknutá. Má skromnú batožinu vedľa postele a na stolíku okrem pohára a liekovky iba svoje okuliare.

Po skončení môjho úvodného slova sa usmeje.

„Jééj, pravdaže, rada s vami pôjdem. Aspoň mi rýchlejšie ubehne čas, keď nebudú procedúry,“ odpovedá a schováva si okuliare do púzdra.

Volá sa Jožka. Pracuje ako učiteľka pracovnej výchovy a je zo Žiliny. Rozpráva krásnou mäkkou slovenčinou.

S tou bude radosť pracovať, pomyslím si.

Nezmýlila som sa. Jožka nielenže sa zapája do všetkých tvorivých činností, ale zaujíma pozíciu koterapeutky. Prihovára sa aj ostatným dámam a pánom v miestnosti a všetky rozhovory sú popretkávané smiechom.

Zvláštne, pomyslím si. Žena s ťažkou diagnózou, takmer nevyliciteľnou, a ona sa usmieva.

Chodievam za Jožkou každý deň a trávime spolu veľa času. Vždy keď je v miestnosti, vanie príjemná atmosféra. Akoby choroba neexistovala a my máme práve hodinu pracovnej výchovy.

Má rada taktiež svoje ticho v izbe alebo v kaplnke, kde sa modlí.

Jožka okrem lásky k ľuďom, zvieratám , životu má vrúcnu lásku k Bohu.

Jej hospitalizácie u nás sa opakujú a ja sa vždy teším jej prítomnosti. Všímam si, že je to obojstranné.

Na konci jej posledného pobytu u nás dostávam pochvalu.

„Zuzka, táto tvoja práca je veľmi potrebná pre chorého človeka.

Len vydrž, oni ťa potrebujú ako soľ,“ presne znejú jej slová.

S Jožkou zostávame v písomnom kontakte.

„A kedy už napíšeš a vydáš knihu? Aj básničky, aj úvahy z hospicu?“

Sú to jej časté otázky, na ktoré nemám istú odpoveď.

Ubehlo už pomaly päť rokov, odkedy sme sa v liečebni naposledy videli.

Dnes môžem úprimne povedať, že Jožka, pacientka s ťažkou diagnózou, bola mojím motivátorom k tomu, aby knižky vznikli.

A čo je s Jožkou dnes?

Jej telo následkom choroby slablo a Jožka zostala doma. Chválila sa mi technikou maľby na sklo, ktorú sa naučila u nás v spoločenskej miestnosti.

„Zuzka, veľmi mi to pomáha, ozdobujem a obdarovávam ostatných. Pomáha mi to nemyslieť na chorobu.“

Konečné dni jej života prežila Jožka v hospici v inom meste.

Ťažko sa jej dýchalo, a tak už nepísala.

Zavolala som.

Telefón som nechala dlhšie zvonieť. Nedúfala som, že zdvihne, lebo som mala informácie, že je jej ťažko.

„Jééj, Zuzka,“ ozvalo sa zo slúchadla na druhej strane. Dýchala s komplikáciami, pretože voda zalievala jej pľúca.

Jožka sa nebála a hlavne nebojovala. Pre ňu nič nekončilo, len možno práve začínalo...

„Odišla“ o pár dní po našom rozhovore.

Uvedomila som si, aké úprimné priateľstvo môže vzniknúť aj zo vzťahu terapeut – pacient.

Otázkou je, kto bol v našom vzťahu terapeutom a kto tým druhým.

Venované Jožke. Žene, ktorá dokázala prijať svoju chorobu s pokorou a mierom v srdci.

Záver

Ak niekto povie, že písanie o starých ľuďoch je smutné a depresívne, možno by bolo správne sa zamyslieť, či nie je depresívny on sám. Svet je len taký, ako ho dokážeme vnímať. A to nielen zmyslami, ale aj postojmi, ktoré si počas života tvoríme. Mladosť je svieža, dospelosť rozmanitá a staroba neexistuje?

Nie, nie, nie ...

Ona vždy bola a je.

Ale ako sa dokážeme na ňu pozrieť, ako sa dokážeme s ňou vyrovnať, záleží len na nás.